

Interjú Horváth Péter Jánossal, a MEKH Elnökével

Nagyon köszönöm, hogy készségesen fogadta megkeresésünket, és igen gyorsan tudtunk időt szakítani a beszélgetésre. A folyóiratunkban ezek az interjúk minden esetben nemcsak a szakma rejtelméről, hanem a személyről, az emberről is szólnak. Ezért is mielőtt belemélyednék a szűkebb szektorunk kérdéseibe, azt kérném öntől, ossza meg olvasóinkkal a gazdag életútjából azt, amit saját magáról, illetve a MEKH-elnöki pozíciójáról, víziközműszektorral való kapcsolatáról fontosnak tart. Bízom benne, hogy a Vízmű Panoráma folyóirat olvasói és a víziközmű-ágazat képviselői számára a személyem már nem teljesen ismeretlen. A 2010–2013 közötti időszakban már volt alkalmam vezetni a Magyar Energia Hivatalt, majd 2013 tavaszától egy rövid ideig a már önálló szabályozó szervként az energia- és közműszolgáltatási szektor működésének felügyeletét ellátó Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatalt. Megtisztelő számomra, hogy 2020 júliusában ismét lehetőséget kaptam arra, hogy a Hivatal elnöki pozícióját betöltssem.

A víziközmű-ágazatban 2011-ben megindított reformfolyamatok az első elnökségem alatt kezdődtek – ekkor került elfogadásra az új víziközműtörvény, és az ágazat felügyeletének alapjait is ekkor teremtettük meg.

A víziközmű-ágazat hatósági feladatai egy szakmailag jól felkészült csapat irányítása alá kerültek. Létfontosságú szolgáltatásról van szó, ezért lényeges, hogy az ágazat végre a szabályozás területén is a megfelelő rangra emelkedett, és megfelel az európai uniós elvárásoknak is.

A terület elmúlt csaknem egy évtizedét a dinamikus változás jellemezte. Ennek legfontosabb eleme az ágazati integráció volt, amely egy

MÁRIALIGETI BENCE

*a Vízmű Panoráma
főszerkesztője*

marialigeti.bence@maviz.org

átláthatóbb és hatékonyabb struktúrát teremtett. Tíz évvel ezelőtt még közel 400 víziközmű-szolgáltató működött az országban – a szolgáltatók eltérő gazdasági-pénzügyi háttérrel rendelkeztek, és az általuk nyújtott szolgáltatás színvonala sem volt egységes.

Napjainkban elsősorban ennek az átalakulásnak is köszönhetően jelenleg 40 szolgáltató működik Magyarország területén. A meglévő szolgáltatók egységes működési keretek között dolgozhatnak, a rezsi-csökkentés eredményeként megfizethető díjakat alkalmaznak, és a fogyasztói elégedettséget vizsgáló jelentéseink szerint a szolgáltatás minősége is megfelelő.

Az integráció a szabályozás szempontjából is nagy kihívást jelentett. Megalapoztuk a tervszerű fejlesztéseket és a beruházásokat a gördülő fejlesztési tervek rendszerének kialakításával, modernizáltuk az adatbérkések rendszerét, és minden szakmai segítséget megadtunk a szolgáltatóknak az eredményes átmenethez.

A befektetett energia nem volt eredménytelen, ugyanis az integráció és a magyar szabályozás hatékonyságát nemzetközi szinten is elismerik, többen is érdeklődtek már és érdeklődnek még a mai napig is a magyar gyakorlat iránt.

Többségében talán energetikai üzletághoz kapcsolódó munkaköröket, feladatokat látott el korábban. Milyen személyes kapcsolódást érez a víziközmű-ágazatunkhoz, hogyan tekint a víziközműszektorra mint nem profitorientált, az eddig gyakorlatától eltérő közszolgáltatásra?

A víz közös természeti kincsünk és az élet alapja, ezért nem lehet árucikként tekinteni rá. A víz érték, a tiszta vízhez való hozzáférés egyetemes emberi jog. Ennek az alapvető jognak az érvényesítésében hazai szinten jól állunk, de nemzetközi viszonylatban még bőven akad tennivaló. Az Alaptörvényünk az ivóvízhez való hozzáférés biztosításáról az egészséghez való jog részeként rendelkezik mint mindenkit megillető jog. A mindenki számára elérhető, egészséges ivóvíz biztosítása így minden gazdasági, politikai és társadalmi érdektől mentesen kell hogy megvalósuljon.

A víziközmű-szolgáltatás fő feladata az ellátás biztonsága mellett a megfelelő minőségű ivóvíz eljuttatása a felhasználókhöz. Mivel közszolgáltatásról van szó, az államnak mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a lakosság számára biztosított víziközmű-szolgálta-

tás színvonala folyamatosan, a lakosság számára is érezhető módon emelkedjen.

Térségünkben a vízbázis adott, amiért rendkívül hálásak lehetünk a természetnek és a sorsnak, ugyanis nem szembesülünk az azt nélkülözők egész életét és mindennapjait átható problémájával. A természeti adottságoknak és a jelentős állami ráfordításoknak köszönhetően részünk van abban a luxusban, hogy a csapvizünk iható. Úgy gondolom, hogy a környezetvédelmi szempontokon túlmenően – gondolván itt a PET-palackok okozta szennyezésre – vétek nem igénybe venni a természet adta lehetőségeinket, ezért jómagam is törekszem arra, hogy amennyiben a lehetőségeim engedik, artézi vizet és csapvizet fogyasszak.

Ha a három legfőbb különbséget kellene megfogalmaznia a víziközmű-szolgáltatás, a villamosenergia- és a gázszolgáltatás között, akkor melyek lennének ezek?

A különbségek megfogalmazása előtt kiemelném a három ágazat közötti legfontosabb hasonlóságot – mindhárom szolgáltatás nélkülözhetetlen a mindennapjainkhoz, ami nagy felelősséget ró a szolgáltatókra és a szabályozó hatóságokra egyaránt. A víziközművek világában jelenleg 40 szolgáltatóról beszélhetünk, míg a gáz- és villamosenergia-szolgáltatói piac jóval koncentráltabb.

A tulajdoni-tulajdonosi viszonyok szempontjából jelentős különbség, hogy a víziközművek néhány jogszabályi kivételtől eltekintve köztulajdonban állnak. Továbbá az árak oldaláról megközelítve a kérdést megállapítható, hogy a víziközműszektorban – a villamosenergia- és gázszektortól eltérően – a fogyasztói árak nagy eltérést mutatnak területenként, nem ritka az 5-szörös vagy 10-szeres szorzó; valamint sajátosan a nem lakossági vagy ipari szolgáltatási díjak is befagyasztott hatósági árasak, nem pedig a piac és annak szereplői közötti megállapodás alapján meghatározottak.

Mi a víziója a 2035-ben létező magyarországi víziközmű-szolgáltatásról, víziközműszektorról?

Mindannyian egy stabil alapokon működő víziközmű-szolgáltatási szektor megteremtésében vagyunk érdekeltek, ahol első és legfontosabb a fogyasztók minőségi és biztonságos ellátása egészséges ivóvízzel. Elköteleztettek vagyunk a fenntarthatóság szempontjai mellett, ugyanis

minden döntésünkkel közvetve hatással vagyunk a természeti környezetünkre is, aminek a víz alapvető összetevője. Megfizethető szolgáltatásban gondolkodunk, ahol mindenki egyenlő eséllyel és kiszámítható áron jut hozzá a vezetékes vízhez és a szennyvíztisztítási szolgáltatáshoz. Egy olyan ágazat képe rajzolódik ki előttünk, ahol az üzleti érdekek nem állhatnak a társadalmi, illetve a fogyasztók érdekei felett.

A víziközmű-ágazat kihívásai ugyanakkor mind a Hivatal, mind pedig a szakmai szervezetek előtt ismertek. Az ágazat a pénzügyi, a személyi és a műszaki feltételek biztosítása terén szembesül komoly kihívásokkal, amelyek leküzdéséhez a kormány, a szabályozó hatóság és az ágazati szereplők közös gondolkodása és cselekvése szükséges.

Hogyan tekint az ágazatunkra, az üzemeltetőkre hatóságként, miben látja a hatóság feladatát, lehetőségeit a szektor fejlődése érdekében?

A Hivatal az ágazat felügyelete során nemcsak a víziközmű-szolgáltatók működésének szabályszerűségét, hanem rajtuk keresztül az ellátott közel 10 millió érintett magyar állampolgár ivóvízhez való hozzáférést is biztosítja. Ez a felelősségteljes feladat ugyanakkor kizárólag úgy teljesíthető, ha a felügyelt ágazattal a Hivatal megfelelően együtt tud működni. Azt gondolom, hogy ez a fajta szakmai kooperáció az elmúlt most már lassan 10 évben olyan mértékben tudott megvalósulni, amelyből nem csupán az érintett felek, azaz a Hivatal és a víziközmű-szolgáltatók, hanem a felhasználók is profitálni tudnak. A Hivatal feladata is elsősorban ebben a kettősségben rejlik. Egyrészt felügyeleti hatóságként biztosítania kell az ágazat megfelelő működését, másrészt pedig mindezt úgy kell megtennie, hogy közben a felhasználók érdekeit is szem előtt tartja.

Véleményem szerint az ágazat hatékonyabb működéséért minden ágazati szereplő részéről folyamatosan van mit tenni. A víziközmű-szolgáltatás történetét tekintve már magunk mögött tudhatunk egy sikeres piaci integrációs folyamatot, amelynek kiértékelése ugyan még nem teljes körű, mégis megfontolandónak tartom e törekvések folytatását.

Az ágazat szereplőire együttműködő partnerként tekintünk, akiknek a véleményét igyekszünk beépíteni a munkánkba. Hivatalunk a szabályozói és felügyeleti feladatain túl fontos szerepet tölt be a jogszabályalkotási folyamatokban is, hiszen szakmai támogatást nyújt a víziközmű-ágazatot érintő jogalkotási kezdeményezésekhez, valamint szakmai javaslatokkal támogatja a víziközmű-szolgáltatással kapcsolatos jogszabályok szükséges módosítását.

Azt gondolom, hogy nem könnyű helyzetben vette át a MEKH irányítását. Szűkebb szakterületünket tekintve azt tapasztaljuk, hogy az üzemeltetők komoly gazdasági nehézségekkel küzdenek, karbantartásra, felújításra nincsen forrás, a munkaerő elvándorol, az ellátásért felelősöknél nem állnak rendelkezésre a szükséges beruházási források, a felhalmozódott elmaradás óriási. Bár vannak előremutató jelek (pl. energetikai rekonstrukciós pályázatok), de ezek csak részterületeken jelentenek segítséget, rendszerszintű változás még nem látható. Hogyan tekint ezekre? Hol látja ezekben a MEKH, hol az üzemeltető, hol az ellátásért felelős vagy az állam felelősségét?

Amikor másodszer is elvállaltam az elnöki pozíciót, pontosan tudtam, hogy milyen feladatokkal, kihívásokkal kell majd szembenéznem; a víziközmű-ágazat helyzetét természetesen az elmúlt 7-8 évben is figyelemmel kísértem. Ahogyan korábban is említettem, minden ágazati szereplő közös felelőssége a víziközmű-szolgáltatás hatékony és fenntartható működése. A Hivatal feladata továbbra is az adott jogszabályi környezetnek megfelelő szabályozói és felügyeleti feladatkör magas szintű ellátása. Emellett szükségesnek tartom kiemelni, hogy a széles körű adatbekérések és a sokrétű elemzések segítségével a Hivatal fontos előrejelző szerepet is ellát.

Az elmúlt időszakban több olyan előremutató lépés is történt az ágazatban, amely hozzájárult a víziközmű-szolgáltatók működésének és az ellátásbiztonság fenntartásához. A Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program keretében több fejlesztési projekt indult, illetve fejeződött be sikeresen: új közműves szennyvízelvezető és -tisztító rendszerek épültek, ivóvízminőség-javító programok valósultak meg.

2018 és 2021 között csak ivóvízminőség-javításra 33 projekt keretében 28 milliárd forintot költöttünk, aminek eredményeként sok településen immár lényegesen jobb minőségű ivóvíz áll a lakosság rendelkezésére. Az említett beruházások segítségével 375 808 fő életkörülményei javultak.

A szennyvízelvezető hálózatok bővítése és korszerűsítése is folyamatos, a szennyvízkezeléssel kapcsolatos fejlesztésekre 2018 és 2021 között 186 milliárdot fordítottunk, és ezek a projektek összesen 412 351 fő életkörülményeit javították. Az infrastrukturális fejlesztések és ezek gazdasági előnyei mellett fontos megemlíteni azt is, hogy 2021. január 1. napjától módosultak az ágazatot régóta terhelő, a közművezeték-adó víziközmű-szolgáltatást érintő rendelkezései.

Fontos azt is hangsúlyozni, hogy az említett nehézségek ellenére mind a 2018. évi, mind pedig a 2020. évi felhasználói elégedettségi felmérés eredményei azt mutatják, hogy a felhasználók legnagyobb része elégedett a szolgáltatással, a vízminőséggel, a szolgáltatás folyamatoságával és az ügyfélszolgálatok működésével. Látható, hogy a kihívások ellenére az ágazat működése a szolgáltatási színvonal és az ellátásbiztonság tekintetében is kiemelkedő, ami, azt gondolom, a víziközmű-szolgáltatók érdeme és egyben dicsérete is.

A fenti intézkedések ugyanakkor önmagukban nem elegendők, és szükség van olyan további intézkedésekre is, amelyek biztosítják a víziközmű-infrastruktúra megújulását, valamint egy fenntartható működési modellt teremtenek meg az ágazatban. A Hivatal – az ágazat többi szereplővel együttműködve – szakmai tapasztalatával és ágazati tudásával abban tud segíteni, hogy megfelelő ágazatpolitikai döntések szülessenek, és a központi források hatékonyan kerülhessenek felhasználásra.

Az ágazat aktuális problémáit mi is érzékeljük, és nem is akarjuk a szőnyeg alá söpörni. Ugyanakkor azt gondolom, hogy érdemes kis lépésenként haladni. Az integráció időszaka lezárult, látjuk a szereplőket, ismerjük a mechanizmusokat, és egyre több energiát fordíthatunk arra, hogy a megoldást is megkeressünk az aktuális problémákra. A Hivatal elsősorban jogalkalmazó, ezért az adott jogszabályi környezetnek megfelelő szabályozói és felügyeleti munka végrehajtása a feladatunk. Mi

egy hatékonyabb szabályozói környezettel tudjuk segíteni a szolgáltatók működését, de tisztában vagyok vele, hogy sok esetben ez nem elegendő.

Sok esetben az a vélemény hallható – magam is ezt vallom –, hogy a törvényi környezet már megfelelő a hatékony működéshez, csak ennek a törvényi környezetnek a megfelelő működtetése nem tud megvalósulni. Hogyan látja ezt a véleményét?

A víziközmű-szolgáltatás hatósági felügyelete még viszonylag újnak mondható a földgáz vagy a villamos energia területéhez képest. A jog-

szabályi környezet kialakítása folyamatosan zajlik, a fő szabályok már kialakításra kerültek, azonban finomhangolásra mindig szükség van, nem kivétel ezalól az említett másik két ágazat sem. A hatékony működés feltételei biztosítottak az ágazati jogszabályok alapján, így jelenleg a rendszer koherenciájának, illetve egyensúlyának megteremtése szükséges annak érdekében, hogy a víziközmű-szolgáltatók, az ellátásért felelősök és nem utolsósorban az ellátott felhasználók igényeit is megfelelően kiszolgálja akképpen, hogy a víziközmű-szolgáltatás közben úgy marad fenntartható, hogy a megfizetőségéből sem veszít, valamint biztosítja az ágazatban dolgozók megélhetését is.

tásához. Azzal, hogy egy kifejezetten csak ezzel a feladattal foglalkozó új szereplő került kijelölésre, mindenképpen jól jár az ágazat, és a Hivatal felügyeleti munkáját is segíti ez a döntés.

A víziközműszektorban a szolgáltatást, az operatív működést az üzemeltetők biztosítják. De ők közvetlenül vagy közvetve nagyszámú beszállítóra, kis-, közép- és nagyvállalkozásra is kell hogy támaszkodjanak (a mi szakzsargonunkban ezt úgy hívjuk, hogy „vízipar”). Az ágazat ezen a területen is sok embernek ad, adhat munkát, sok család megélhetését biztosítja, biztosíthatja. A megbízhatóság, a kiszámíthatóság

Szándékosan nem akartam a Nemzeti Vízművek Zrt. kérdéskörét felhozni, mert úgy tekintek magamtól a víziközmű-szolgáltatás egészre, mint egy rendszerre, ahol szereplők vannak, nem színészek. Azaz a rendszernek működnie kellene üzemeltető és a tulajdonos kiletétől függetlenül – gondolom, ez lenne a cél. Egyetért ön ezzel?

A Nemzeti Vízművek életre hívása és a víziközmű-szolgáltatással összefüggő állami feladatok Nemzeti Vízművek részére történő átadása álláspontom szerint egy régóta esedékes és szükséges lépés volt annak érdekében, hogy az állam mint ellátásért felelős és mint tulajdonos hatékonyan tudjon eljárni. Az MNV Zrt. rendkívül széles portfóliójában a víziközmű-szolgáltatáshoz kapcsolódó állami vagyon, valamint a víziközmű-szolgáltatókban fennálló állami tulajdon nem tudott a jelentőségének megfelelően érvényesülni.

Ez egy nagy segítség a forráshiánnyal küszködő települési önkormányzatok számára, akik átadhatják a víziközművagyonukat az államnak. A vagyon továbbra is köztulajdon marad, de az állami források bevonásával hatékonyabban menedzselhető a rendszerek fenntartása és fejlesztése.

nemcsak az üzemeltetőnek, de a víziparnak is fontos, ez mozgatja a fejlődést, a fejlesztést, az innovációt. Hogyan látja a hazai vízipar helyzetét, lehetőségeit? Lehet és érdemes lenne a szektort így egyben is értékelni, kezelni?

A kérdés összetett, ugyanis amíg a szolgáltatók egy adott ellátási terület tekintetében természetüknél fogva monopolhelyzetben vannak, addig a beszállítói körnél már inkább a piaci verseny érvényesül. Ez így van rendszerben. A verseny által lesz hatékonyabb a vízipar ezen része, ami végül a szolgáltatók stabil, gazdaságos működéséhez járul hozzá. A hazai vízipar is jelentős kihívások előtt áll, és a vízipari vállalatok külföldi piacon való megjelenésének ösztönzéséhez szükséges együttműködést is erősíteni érdemes az iparág szereplői között.

A MEKH felügyeleti tevékenysége ugyanakkor csak az ön által is említett szűkebb körre, kizárólag a víziközmű-szolgáltatókat érintő szegmensre terjed ki. Korszerű hatóságként azonban azt valljuk, hogy nekünk mindig tovább kell látnunk a jogszabályok adta feladatoknál, mert felelősséggel tartozunk a jövő generációja felé. Ha a víziparról van szó, itt említeném meg, hogy Hivatalunk idén is támogatta a Stockholmi Ifjúsági Vízdíj magyar versenyét, amelynek célja, hogy a leendő szakemberek megmutathassák a víziparral, a vízvédellel kapcsolatos ötleteiket. Tekintettel arra, hogy a víziközmű-szolgáltatás – több más szolgáltatással egyezően – egy rendkívül összetett, több szektort is érintő tevékenység, azt gondolom, nemcsak hogy lehet egyben értékelni ezt a szektort, de kell is. Az ágazatot érő külső (közvetett) hatásokat ugyanakkor a Hivatal az évente elkészített ágazati elemzésében minden esetben figyelembe veszi, és ezeket értékelve tájékoztatja a jogalkotót is a javasolt intézkedésekről.

Ami a tágabban értelmezett hazai vízipart jelenti, büszkeségre adhat okot, hogy az itt felhalmozódott tudás messze földön híres. A magyar vízipari szakemberek a világ számos pontján dolgoznak nemzetközi projektekben, és az sem véletlen, hogy Budapest már több alkalommal adott otthont a Víz Világtalálkozóknak, ahol évről évre bemutatkozhatnak a legjobb magyar vízipari innovációk.

Eddig sokat beszélgettünk arról, hogy ön hogyan viszonyul az ágazathoz, hogyan látja a jövőt, a súlyos problémákat. Szeretnék annak is teret adni, hogy elmondhassa, mi az, amivel elégedett, miben várna változást, fejlődést, ami tovább segíthetné az együttműködést?

Látom, hogy hatalmas felelősség terheli a víziközmű-szolgáltatókat, milliókhoz kell eljuttatni a közszolgáltatást a nap 24 órájában, a hét minden napján. Az ellátásbiztonság és az évről évre javuló szolgáltatási színvonal fenntartása a továbbiakban is feladata lesz a cégeknek, kiegészítve a már jól érzékelhető fenntarthatósági és társadalmi tudatformálási célok teljesítésével. Fontos lenne, hogy a jövőben a felhasználói oldalon széles körben megjelenjen a tudatosság és a szemléletváltás abban, hogy az ivóvíz felbecsülhetetlen közös kincs, és ennek megfelelő megbecsülést

Végül milyen üzenetet, biztatást fogalmazna meg az ágazat munkavállalói, vezetői számára?

Az én filozófiám, hogy a nehézségek és a kihívások nem azért vannak, hogy eltántorítsanak a feladatoktól, hanem hogy megerősítsenek, és a fejlődést szolgálják. Az ágazatban dolgozók elkötelezettségéért és odaadó munkájáért köszönettel tartozunk. Az előttünk álló feladatok tekintetében pedig továbbra is számítunk az ágazati szereplők aktív közreműködésére és együtt gondolkodására.

és védelmet érdemel. Mindezt a jelenleg társadalmi egyeztetés alatt álló Nemzeti Víziközmű-szolgáltatási Stratégia is kiemeli a következő időszak feladataként. Ezt leghitelesebben a víziközmű-szolgáltatók tudják képviselni az emberek felé.

A célok közösek, és közös a felelőssége az ágazat minden szereplőjének, hogy egymással együttműködve, egymást támogatva járjanak el. A szereplők együttműködése ugyanis elengedhetetlen annak érdekében, hogy elérjük a kívánt célokat, ami biztonságos, fenntartható és megfizethető közszolgáltatást jelent.